

## A sztrájk után: a sztrájk előtt

Úgy tűnik -- ha nem is a sztrájknak köszönhetően, de azóta -- az oktatás körülményei, lehetőségei javultak: menesztették Czibert, az MSZMP, a hadsereg és a munkásőrség vagyonának egy töredéke (felsősorban épületek) a Növelődési Minisztérium kezébe került, több az egyházi- és lehet már magániskola, nagyobb az autonómia és a tanszabadság, megszűnt az orosz nyelv kötelező jellege, eltörölték a marxista tantárgyakat (más kérdés, hogyan) és ha nem is rendezték, de emlegetik a pedagógusok fizetését stb. Csakhogy mindezen intézkedések közben a felsőoktatási intézmények belső struktúrája lényegében érintetlen maradt. A sztrájk előtt született Fogalmi emlékeztető pontjainak jórésze továbbra is aktuális: ösztöndíjrendszer nem változott, egyetlen egyetemre nem való tanárt sem bocsátottak el, a szigorlat és a kollokvium között nincs különbség, az irodalom és a nyelvészet szétválasztására nem történtek érdemi lépések -- hogy csak néhányat említek "emlékeztetőül". Holott a sztrájknak épp az előbb említett problémák voltak a közvetlen kiváltó okai. Hogy követeléseink nem jártak sikerrel, abban -- véleményem szerint -- elsősorban mi vagyunk a hibásak.

Amit leginkább sajnállok az az, hogy az Operatív Bizottság és a hallgatók között nem volt igazán élő és folyamatos a kapcsolat: a sztrájk idején nem volt olyan a légkör, hogy egy alsóbb éves ismeretlenül is oda merjen menni ötleteivel az ismert diákvezetőkhez. Emiatt aztán a szervezői hálózat mindvégig belterjes és kísérletszámú maradt. Miközben egy-két ember valóban sok munkát végzett (folykor talán kapkodva és idegesen is, ami érthető), a Karon belüli tartalékok kihasználatlanul maradtak) itt most csak a BÖLHE szervezőire utalok), holott jó koordinációs és propagandamunkát csak egy, már tapasztalatokkal rendelkező és nagyobb létszámú stáb végezhetett volna. De talán a vezetőknek nem is volt igazán szüksége arra, hogy a Karon belüli energiákat teljesen kihasználják. Kezdetektől hangoztatták azon nézetüket, hogy kezdeményezésük ne váljék mozgalommá és tartózkodjunk a "politikai konnotációktól". Ez az első stádiumban talán még érthető is volt, de az országos demonstráció idején már kevésbé. Úgy gondolom, hogy azokat a követeléseket, amelyeket az Operatív Bizottság oly szépen megfogalmazott a Fogalmi emlékeztetőben és az Állásfoglalásban, nem képviselték kellő határozottsággal. (Egyébként bizonyos értelemben ez a szervezet fikció volt, hisz e név alatt elsősorban Pikó Andrást és Szilasi Lászlót kellett érteni, akik talán nem is voltak tagjai e bizottságnak.) Talán nem bíztak eléggé sem magukban, sem a JÁTE BTK hallgatóságában, de tény, hogy mérsékeltébbek voltak a hallgató többségnél. (Úgy gondolták vajon, hogy csak így űrizhető meg a tanárok támogatása? Nem tudom. De itt kell megjegyezni, hogy idővel elterjedt az a nézet, miszerint a sztrájk két vezetője azért igyekezik mérsékleltre inteni a diákságot, mert megijedtek a következményektől: attól, hogy demonstrátori, illetve lehetséges oktatói állásuk veszélybe kerülhet. Kivonulva pedig az utcára őket fogja a rendőrség felelősségre vonni. Az első félelmükről nem tudok semmi bizonyosat, de a második eshetőségtől valóban tartottak.) A többséggel szembeni bizalmatlanságnak addig talán még volt is némi alapja, amíg az évfolyamgyűléseken ki nem derült: a hallgatók igenis a radikális eszközök mellett vannak. és nem valami "forradalmi

romantikától" vezetve, hanem mert sem a Művelődési Minisztérium, sem a tömegtájékoztató nem vette komolyan őket. Az akkori helyzetben szerintem az utcára való kivonulás (vagy a későbbiekben esetleg a vizsgázás együttes megtagadása) lett volna az a hathatós érv, amely számunkra is elfogadható érdemi döntéseket kényszeríthetett volna ki talán a kormányzattól. Erről a lehetőségről mondtunk le, de jellemző módon úgy, hogy ez mégse tűnjön lemondásnak. Az országos demonstrációra gondolok, pontosabban arra, ami Szegeden történt. Miközben a diákság egyértelműen a békés utcai tüntetés mellett foglalt állást, a vezetők a magas betonkerítéssel körülfalt sportpályát választották e célra, mondván, nincs engedélyünk (!) másra -- A fent nevezett hely pedig úgy nyílt terület, hogy közben mégis az egyetemhez tartozik és nem irritálhatja (!) az arra tévedő járókelőket. Ezt a megoldást mindenki méltatlannak és cinikusnak találta, ám tenni senki nem tett ellene. Épp ezért, ha ezen írás az Operatív Bizottság ellen is szól, mégsem kívánja bűnbaknak megtenni. Nem akadt ugyanis egy olyan velük szemben nyíltan fellépő "ellenzék", amely az irányítást át merete volna venni, holott a lehetőség erre is adott volt. (Bizonyára annak is több oka van, hogy erre nem került sor: a kellő felkészültség és a lelkesedés hiánya, a rendelkezésre álló idő rövidsége stb.) Ennek elmulasztása talán van akkora vétek, mint az Operatív Bizottság következtetlenségei.

Még csak annyit: szomorúnak és nevetségesnek tartom, hogy a sztrájk belső dolgairól még érdemes beszélni. Mert érdemes. Nyíltan talán még egymás között sem vallottuk be: amit tettünk, nem volt más, mint hogy felismertük saját nyomorunkat és aztán szépen belenyugodtunk. (Ha netán a sztrájknak mégis volt haszna, nem mi kamatoztattuk. Hisz az országossá nőző demonstráció bizonyára nem jött rosszkor sem a költségvetésből nagyobb részt követelő "kulturális lobbynak", sem a tantervutasítás ellen fel-fellépegető egyetemi vezetőknek, sem a fizetésükkel és a munkakörülményeikkel elégedetlen tanároknak.)

Azóta, ami itt az egyetem falain belül van, legalább annyira kiábrándító, mint korábban. A diákérdekképviselet nem működik, igazi hagyományaink nincsenek, az új "B" szakosok és a speciális képzés nem igazán váltják be a hozzájuk fűzött reményeket, az órák nagy többsége változatlanul unalmas... De mindezeket csak felsorolni ugyanúgy felesleges, mint "annak idején", a sztrájk előtt.

Hafner Zoltán